

Učiteljski

TOVARŠ.

Izhaja
in 15. dne vsakega
meseca na celi pol.

List za šolo in dom.

Velja
za vse leto 2 gl. 50 kr.,
za pol leta 1 gl. 30 kr.

List 3.

V Ljubljani 1. februarja 1871.

Tečaj XI.

Ukaz ministra za bogočastje in uk od 20. avgusta 1870,

s katerim se občnim ljudskim učilnicam razpisuje šolski in učni red.

Veljaven deželam v državnem zboru zastopanim, razen kraljestva Galicije in Vladimirijske z velikim vojvodstvom Krakovskim in razen mejne grofovine Istre.

Na podlagi §. 78. državne postave od 14. maja 1869, derž. zak., št. 62, in po dogovoru z deželnimi šolskimi oblastmi zdi se mi potrebno, da začasno razpišem naslednji šolski in učni red občnim ljudskim učilnicam, prideržujoč si prihodnje uredbe, katere se bodo po izkušnji in napredku ljudskega šolstva zdele potrebne, ter ozirajoč se tudi na to, da posamezne deželne postave o ljudskih učilnicah niso še dodelane.

Ta ukaz dobódi veljavo ob začetku šolskega leta 1870/1.

Stremayr s. r.

Šolski in učni red občnim ljudskim učilnicam.

I. O hoji v šolo.

§. 1. Krajna šolska oblast (krajno šolsko svetovalstvo) naj učilničnemu voditelju, da bode mogel paziti na redno hojo v šolo, osem dni pred začetkom vsacega šolskega leta podá zapisek vseh otrok, katerim je v tistem kraju dolžnost, da v šolo hodijo. Deželna šolska oblast (deželno šolsko svetovalstvo) razglasi posebne ukaze, kako je otroke, katerim je dolžnost, v šolo hoditi, treba vpisati ter na razvidu imeti.

Roditelji (starsi) ali njihovi namestniki naj take otroke, ki jim je dolžnost v šolo hoditi, kateri dan izmed zadnjih trih dni pred začetkom šolskega leta privedó (pripeljajo) v šolo, da se vpišejo v list (zapisovalnik) šolskih otrok. Roditelje ali njihove namestnike, kateri bi tej dolžnosti bili nepokorni, naj voditelj šole naznani krajni šolski oblasti, da pridejo v postavno razpravo.

§. 2. Dolžnost v šolo hoditi se začénja z dopolnjenim šestim letom starosti. Otroci, kateri so ob začetku šolskega leta mej petim in šestim letom starosti, smejo se sprejeti samo tedaj, kadar dovoli krajna šolska oblast. To dovolitev je dati samo takim otrokom, kateri so zreli po duši in po telesu, ter gledati je tudi na to, da se s tem ne nabere več otrok nego postava določuje.

§. 3. Brez veljavnih opravičnih izgovorov ne sme noben otrok zamujati posameznih ur ali dni ob postavnem šolskem času.

Zamude, katere se v osmih dneh do dobrega ne opravičijo, naj veljajo za neopravičene, ako ni sploh znano, zakaj so se zgodile.

§. 4. Za veljavne opravične izgovore velja posebno to:

- a) če otrok izboli;
- b) če izbolé otrokovi roditelji ali svojci, ako je dokazano, da ga potrebujejo v postrežbo;
- c) slabo vreme, ako bi otroci v njem utegnili izboleti;
- d) tako slabi potje, da se po njih ne more hoditi.

§. 5. Ako je uboštvo dokazano in otroci iz šole ostajajo zato, ker nimajo oblačila, naj krajna učilnična oblast skerbí, da to potrebsčino pripravijo tisti, katere veže postava.

§. 6. Vsacega učitelja dolžnost je pomagati, da se morejo šolske zamude dokazati, in torej naj vse zamude opravičene ter neopravičene, dan na dan na tanko zapisuje v razrédnik. Zapisek teh šolskih zamud naj voditelj šole pred krajno učilnično oblast položi v tistoj dobi, katero za pregled ukazuje postava. Kako se to polaga, določuje deželna učilnična oblast.

§. 7. Krajna učilnična oblast naj šolskih zamud uzroke, kateri bi se utegnili zdeti neveljavni, mahoma preišče, ter proti mudnim roditeljem ali njih naméstitnikom začne postopati po zakonu (postavi).

II. O učnem času.

§. 8. Šolsko leto trpi 46 tednov. Po navadi se šolsko leto začénja mej 1. dnevom septembra in mej 1. dnevom novembra meseca.

Ljudske učilnice po taci krajih, koder so tudi srednje učilnice, naj uk prično tedaj, kadar je začetek uka zapovedan srednjim učilnicam.

Vsem drugim krajem naj začetek in konec uka postavi okrajna učilnična oblast (okrajno šolsko svetovalstvo), katera naj gleda na to, kakšen je kraj ter kakšno delo imajo prebivalci, in katera z istih uzrokov tudi more, ako hoče, navadnih šest tednov vélicih počitnic (vakanec) razdeliti mej léto.

Izimke od teh zapovedi o začetku šolskega leta more dovoliti deželna učilnična oblast.

§. 9. Dneve, ob katerih so mej letom počitnice, postavlja deželna učilnična oblast.

§. 10. Vsak dan šolskega leta, kateri nij odločen počitnicam, naj bode šola; krajna učilnična oblast smé samo ob kaci nenavadnih prilikah dovoliti še po verhu največ édine tri dni počitnic mej enim šolskim letom.

(Dostavek za Tirolsko in Vorarlberško: Deželna učilnična oblast more, ozi-
raje se na krajevne in druge posebne razmere, v poletnih mesecih otroke, katerim je hoditi v šolo, začasno oprostiti šole.)

§. 11. Po učilnicah, katere imajo po več razredov, naj bode celodnevén uk; poldnevén uk se sme napraviti samo po tistih učilnicah, katere imajo po en razred, če je stvar taka, kakor govori §. 45. tega šolskega reda.

Deželna učilnična oblast ima pravico, da po opravičenih nasvétih okrajnih učilničnih oblasti izimkoma tudi sicer dovoli poldnévén uk.

§. 12. Krajna učilnična oblast naj začetek in konec vsakdanjega šolskega uka po različnosti in potrebi, kakoršne so namreč razmere, postavi na zgódnjéše ali poznejše ure, odločivši toliko ur, kolikor je zapovedanih.

§. 13. Dolžnost v šolo hoditi trpi do izpolnjenega štirinajstega leta starosti.

Zapovedano šolsko dobo okrajšati (s pomanjšilom učnih ur v tednu, z ogradihom nauka samo v zimsko polletje, z napravo večerne ali premenjevalne delovniške šole ali po kakšnem družem pripravnem poti) to je samo po kmetih časno dovoljeno tisti mladini, katera je prišla že v zadnji dve léti uka. Natančneje o tem določa deželna učilnična oblast, poslušaje primerne želje ter nasvete krajne in okrajne učilnične oblasti.

(Dostavek za Gorisko-Gradišansko: Po teh določbah naj deželno šolsko svetovalstvo osnuje potrebni red tistim šolskim okrajinam, koder dolžnost v šolo hoditi po §. 21. deželne postave o napravi učilnic terpi samo do izpolnjenega dvanajstega leta starosti.)

III. O odpustu iz šole.

§. 14. Ko mine doba, v kateri je bilo v šolo hoditi, otroci, ki po sodbi šolskega voditelja (v taciš šolah, koder je po več razredov, po sodbi učiteljskega zbora) imajo najpotrebnejše zapovedane znanosti (§. 21., 2. odstavek državne postave o ljudskih učilnicah od 14. maja 1869) in katere je odpustiti iz šole, dobodo odpustno spričevalo, za kar se ne odšteva nobeno kakor koli imenovano plačilo (taksa). Ako bi se to spričevalo ne hotelo dati, imajo roditelji ali njihovi namestniki pravico, od okrajne učilnične oblasti prositi, da se napravi preskušnja.

Odpustno spričevalo dobodo tudi tisti otroci, katerim po §. 21., tretjem odstavku državne postave o ljudskih učilnicah, okrajna učilnična oblast dovoli, da se odpusté iz šole, predno jim po polnem mine dolžnost, v šolo hoditi.

§. 15. Otroke, kateri ne dobodo odpustnega spričevala, veže dolžnost v šolo hoditi čez navadno šolsko dobo.

Otroci, kateri so na duši ali na telesu taki, da po doveršeni šolski dóbi dokazno več ni upati, da bi mogli ustreči namenu ljudske učilnice, dobodo odhodno spričevalo, v katerem se je izrekoma nasloniti na ta paragraf šolskega in učnega reda.

§. 16. Otroci, kateri so se učili domá ali v kateri taki zasobni (privatni) učilnici, ki nima pravice javnosti, naj se na konci šolske starosti uade preskušnji na kaki javni učilnici, ter se o tem izkažejo okrajni učilnični oblasti tistega okolišča, v katerem so vpisani (§. 1.).

Za preskušnjo je vložiti pet goldinarjev avstrijske veljave takse, katera se v enaki meri razdeli mej preskuševalce in mej voditelja šole. Ako je uboštvo dokazano, more tista učilnična oblast, katera prva čuje nad to šolo, oprostiti ali vse ali nekoliko te takse.

§. 17. Od dolžnosti, dobiti si odpustno spričevalo, iznėti so otroci, kateri v zaznamovani dobi hodijo v višjo učilnico, in tisti, kateri imajo kako dušno ali težko telesno bolezen, zaradi katere jih postava na menj ali več časa odvezuje, da jim ni treba hoditi v javno učilnico.

§. 18. Odpustno spričevalo daje voditelj šole, in po učilnicah, koder je po več razredov, podpisuje ga ob enem tudi učitelj najvišjega razreda.

Imena otrok, odpuščenih iz šole, vpisujejo se v odpustno knjigo, hranjeno pri krajni učilnični oblasti, ter doveršeni odpust se ob enem zaznamuje tudi v šolski imenik.

§. 19. V odpustnih spričevalih tistih otrok, kateri so hodili v kako javno ljudsko učilnico, bodi poleg polne rodovnice (nationale) tudi to:

- a) koliko časa je otrok hodil v šolo;
- b) sodba o njegovi pravosti in pridnosti;
- c) sodba, koliko se je naučil posameznih učnih predmetov;

d) izrek, da je iz šole bil odpuščen po tem, ko se je bilo ustreglo vsemu, kar ukazuje postava.

V spričevalih zasobnih učencev (§ 16.) naj odpade: koliko časa je hodil v šolo, in pri b) oménjena sodba.

§ 20. Hoja v šolo se zaznamuje z besedami: prav pridna, pridna, menj pridna, lenobna; nravnost z besedami: po polnem primerna (popolnoma lepa), primerna (lepa), menj primerna (manj lepa); napredek v posameznih predmētih z besedami: prav dober, dober, sredenj, nezadosten.

(*Dalje prih.*)

Prijateljska beseda tovaršem učiteljem!

Z novim letom smo kranjski učitelji — tovarši v sosednih deželah še pred — v marsikterem oziru nastopili novo dobo. Na čem spoznamo to? prašal me bode ta in uni. Ali ni nova postava o nadzorništvu šolskem, ki bode ravno v začetku leta 1871. tudi v djanji zadobila svojo veljavo, dovelj važna, da smemo reči, da se pričénja nova šolska doba? Ali ni mar učni red od 20. avg. 1870. z okrožnico sl. deželnega šolskega svetovalstva za Kranjsko od 8. oktobra l. leta ravno tako imeniten? Kranjsko učiteljstvo in šolstvo pričné z letom 1871. vsekako novo dobo. Vsaki čas naklada človeku drugačna dela. Tudi nova doba naložila je mnogo težkih bremen na učiteljske rame in mu za njih prenašanje boljše prihodnost — obljubila. Učitelji bi smeli reči: Ako nam nova doba našega truda kaj ne poverne, ne prevzamemo novih nalog, težav in del; obljube, upi in nade so nas že premnogokrat prevarile. Toda, dragi tovarši, ne recimo tako; poterpimo rajše še, sej je poterpežljivost nam prirojena, in pokažimo svetu, da se je nad kranjskimi učitelji spolnil stari rimljanski pregovor: „Quem dii odere, paedagogum fecere“. Ker ste tedaj voljni, tudi nove šolske butare, t. j. nove zahteve sprejeti in jih po svoji moči spolnovati, hočem jih vam bolj na drobno skupno razložiti, ker jih doma le na sim ter tje raztresenih ukazih imate.

Poglejmo naj prvo, ktere dolžnosti nam postava o šolskem nadzorništvu naklada! Rekli bote: ta nam ne naklada nobenega dela; ta nam je le pripomogla do novih pravic in časti. Vsled te postave postali smo — šolski svetovalci, krajni in okrajni; izvolili so nas tudi za predsednike in podpredsednike v krajnih in okrajnih šolskih svetih. Le še boljše plače, ktero naj bi dobivali v mesečnih obrokih pri javnih blagajnicah, nam primanjkuje; pa smo popolnoma — gospodje. Toda nove časti so, kakor sami dobro prevdarite, orehova lupina brez jedra. Odločena mesta v različnih svetovalstvih nam še le bodo na čast, ako se bomo v teh zborih z besedo in djanjem tako obnašali, da bomo vredni imena „učitelj in šolski svetovalec“. Dolžnost naša je bila do sedaj učiti le nevedno mladino in le njej